Miten päätöksenteon ylisukupolvista oikeudenmukaisuutta voisi vahvistaa?

Maija Setälä
Turun yliopisto
maiset@utu.fi

Tulevaisuusvaliokunta 11.2.2026

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja vaikutusperiaate

- ***Vaikutusperiaate (all affected principle*):** kaikkien niiden, joiden elämään päätöksillä on merkittävää vaikutusta, tulisi voida osallistua niiden tekemiseen.
- Nyt tehtyjen päätösten seuraukset voivat materialisoitua kaukana tulevaisuudessa.
  - Esim. eläkkeet, ilmastopolitiikka
- Tulevilla sukupolvilla ei ole mahdollisuuksia osallistua heidän elämäänsä vaikuttavien päätösten tekemiseen.

=> ***sukupolvien välinen epäoikeudenmukaisuus?***

TURUN YLIOPISTO

Miten tulevien sukupolvien huomioimista voitaisiin vahvistaa demokraattisessa päätöksenteossa?

- Ennakointi ja vaikutustenarviointi ovat tapoja vastata sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden *tiedollisiin* haasteisiin.
- Lisäksi pitää voida tehdä *normatiivisia* arvostelmia näiden hyötyjen ja haittojen keskinäisestä painoarvosta.

- ***Minkälaiset instituutiot voisivat edistää sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta koskevaa puntarointia?***

TURUN YLIOPISTO

Sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta puntaroivat instituutiot

- Tulevien sukupolvien oikeuksia voidaan käsitellä eri instituutioissa
  - Tulevien sukupolvien oikeudet vahvistettu lainsäädännössä + oikeudellinen harkinta
  - Tulevien sukupolvien asiamiehet + lainsäädännöllinen selkänoja
    - esim. Walesin *Welfare for Future Generations Act* (2015)
- Voiko yksittäinen juridinen/hallinnollinen instituutio tulkita tulevien sukupolvien oikeuksia?
  - Riskinä yksipuolisuus ja vinoutumat, koska myös tulevat sukupolvet ovat heterogeeninen ryhmä ihmisiä.
  - Tulevien sukupolvien oikeuksille ei aina tule antaa etusijaa

TURUN YLIOPISTO

Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden puntarointi

- Ongelmat voidaan välttää parhaiten puntaroivassa keskustelussa, jossa tuodaan esille monipuolisesti nykyisten ja tulevien ihmisten intressejä ja näkökantoja.
  - Puntaroivan keskustelun tavoitteena arvioida päätösten oikeudenmukaisuutta
- *Parlamentaariset instituutiot* edesauttavat tällaista puntarointia
  - Tulevaisuusvaliokunta oikeansuuntainen malli tulevaisuusajattelun juurruttamisesta
  - Vaalien aiheuttamat paineet voivat kuitenkin aiheuttaa lyhytjänteisyyttä itse päätöksenteossa

Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden puntarointi

- Niin sanotut *puntaroivat kansalaiskeskustelut* ovat lupaava tapa edistää sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta
  - Satunnaisesti valitut osallistujat
  - Mahdollisuus oppia aiheesta
  - Moderoidut keskustelut pienryhmissä
  - Esimerkiksi kansalaisraadit, -paneelit ja -kokoukset
- Satunnaisesti valitut kansalaiset eivät ole lyhytjänteisyyttä aiheuttavien paineiden alaisina
  - Tulevaisuusorientaatiota voidaan myös erityisesti vahvistaa (esim. Hara ym. 2019)

TURUN YLIOPISTO

Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden puntarointi

- Puntaroivia kansalaiskeskusteluja on järjestetty maailmalla runsaasti esim. ilmastopolitiikasta
- EU:n kansalaispaneeli sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta (2025)
  - https://citizens.ec.europa.eu/european-citizens-panels/citizens-panel-intergenerational-fairness_en
- Ongelmana on usein kansalaiskeskustelujen heikko kytkös päätöksentekoon, mutta tästäkin on jo lupaavia malleja

- **Suomi edelläkävijäksi tässäkin asiassa!**

Kiitos!

TURUN YLIOPISTO

maiset@utu.fi